

STAROKRŠČANSKA
GLASBENA UMETNOST

Srednji vek – zgodovinski pregled (Evropa)

GERMANI

Germani so indoevropskega izvora. Niso enotna etnična skupina, ampak so se med sabo mešali. Bilo je okrog 300 plemen □ 1 pleme: 25.000 – 120.000 ljudi. Pradomovina Germanov je severna Nemčija in južna Skandinavija.

Način upravljanja države

- vojaška demokracija (na čelu je vojaški poveljnik) zaznamuje posameznika in celotno družbo; pomembno je vojskovanje
- najpomembnejše vrline: pogum in zvestoba
- običajno pravo □ vse odnose v družbi je urejalo pravo, ki je temeljilo na običajih in ustnem izročilu (krvno maščevanje, božja sodba)
- živijo v zemljankah, ukvarjajo se z živinorejo, poljedelstvom
- religija □ politeizem: Thor (bog bliska in groma) in Wodah (bog vojne)
- Pisava □ rune (24 znakov), vrezujejo v les, kost, kovino

SLOVANI

Slovani so ravno tako indoevropskega izvora in niso enotna etnična skupnost. Pradomovina Slovanov je za Karpati v porečju reke Dnjeper, Vislad in Dnjester.

Delimo jih v tri skupine:

- vzhodni: Rusi
- zahodni: Čehi, Slovaki, Poljaki
- južni: Slovenci, Hrvati, Črnogorci, Srbi, Makedonci
-

Način upravljanja države je demokracija. Imajo običajno pravo.

Religija:

politeizem □ Perun (bog bliska in groma), Triglav (bog vojne), Veles (bog živine), Živa (boginja žetve)

Gospodarstvo

- temelj sta poljedelstvo in živinoreja
- požigalništvo
- ribolov + nabiralništvo
- zelo radi nabirajo med divjih čebel □ medica

PRESELJEVANJE LJUDSTEV

Vzroki

- pritiski tujih ljudstev, ki jih sprožijo Huni
- prenaseljenost, pomanjkanje hrane
- plen, ugodnejše klimatske razmere na jugu
- vabi jih blišč rimskega imperija

Huni in Avari

- 375 val preseljevanja sprožijo Huni (mongolski nomadi)
- Atila (bič božji) □ vrhunec hunske moči
- z ropanjem in nasiljem pospešujejo selitve Germanov in Slovanov proti zahodu
- »federati«
- vse težje nadziranje dolgih meja rimskega imperija

Srečanje različnih svetov

- zlivanje različnih svetov, mešanje ljudstev
- drug od drugega prevzamejo tehnične pridobitve, način gospodarjenja...
- razlike med posameznimi ljudstvi vedno bolj izginjajo

Nova podoba Evrope

- sprememba v politiki, gospodarstvu, kulturi in demografija
- »mračni vek«, obdobje gospodarskega in kulturnega padca
- propad rimskih cest, javnih zgradb...
- nepismenost, zapiranje šol, nizka izobrazbena raven
- nazadovanje gospodarstva □ postaja vse bolj naturalna
- ponovno preprost način obdelovanja
- uničenje mest; nazadovanje trgovine in obrti

POSLEDICE SELITEV

- Dokončno so uničili rimski imperij
- Spremenile so narodnostno podobo Evrope in deloma Azije
- Uničeni so bili dosežki staroveških civilizacij, stara znanja izginjajo, pismenost se je ohranjala le v cerkvenih krogih
- Nastajale so nove države ter novi jeziki
- Glavno bogastvo začne predstavljati posest, zato so bile postavljene osnove za izgradnjo fevdalne družbene ureditve

Frankovska država

Franki so prišli v **5. in 6.stol.** v Francijo, kjer so ustanovili močno frankovsko državo. Prvi kralj se imenuje Klodvik, ki je imel ženo Klotildo. Klodvik je prvi barbarski kralj, ki se je dal krstiti. K temu je pripomogla Klotilda. Krst je takrat moral potekati javno. Franki so uradno sprejeli krščanstvo proti drugi veri, ananstvu. Po njihovi zaslugi se krščanstvo širi naprej. Prinesli so jih tudi v takratno Karantanijo. Kralj razglasi Pariz za prestolnico njegove države, čeprav so se takrat kralji selili. Klodvik izhaja iz plemiške družine, ki se imenuje Merovingi. To je temno obdobje – veliko nasilja, obdobje stalnih bojev. Franki govorijo barbarsko latinščino. Imajo svojo pisavo merovingiko. Je zelo nečitljiva, grda pisava. Merovingi imajo služabnike majordome (ugledna funkcija), ki so nadzorniki dvora. Ti služabniki so postali vedno močnejši in zadnji majordom je zaprl zadnjega kralja v samostan, ter sam postal kralj.

Staro krščanska glasbena umetnost

Starokrščanska umetnost

Krščanstvo je z idejo o enakosti in o bratski ljubezni prineslo drugačne osnove življenju in družbi. S tem je dajalo polno novih spodbud vsemu življenju in umetnosti. Glasba je hodila isto razvojno pot, kakor vse umetniške vrste. Njeno prvo podobo ob začetku zahodne kulture proučuje krščanski koral. O tej glasbi prvih stoletij nimamo dokazil, ker se nam ni ohranila. Krščanstvo se je takrat še skrivalo po katakombah.

Glasba je zelo močno in pomembno izrazno sredstvo, ki se izraža v eni sami melodiji imenovani koral. Ta postane pomirjevalec glasbenega mišljenja tega časa na katerega se kasneje navezuje srednjeveško večglasje, renesančna zborovska duhovna glasba, baročno-vokalno inštrumentalna glasbena dela in vsa duhovna glasbena dela do danes.

1-6 stoletje je obdobje nastajanja enoglasnega korala. V tem času se koral očiščuje čustvenih melodij, ritmično živahnih in postaja znotraj svoje oblike zelo enostaven, ritmično enakomeren v ospredje pa prihaja predvsem tekst. Tako nastaja v tem času najčistejši **idealistični** stil v zgodovini evropske glasbene kulture. Krščanstvo je z idejo o enakosti in o bratski ljubezni prineslo drugačne osnove življenju in družbi. S tem je dajalo polno novih pobud vsemu življenju in umetnosti. Glasba je hodila isto razvojno pot, kakor vse umetnostne vrste. Njeno prvo podobo ob začetku zahodne kulture proučuje krščanski koral. O tej glasbi prvih stoletij nimamo dokazil, ker se nam ni ohranila. Krščanstvo se je takrat še skrivalo po katakombah.

Gregorijanski koral (6-9 stoletje)

- 45 napevov z duhovnim besedilom,
- peli so samo moški,
- najpomembnejši koral:
- Gregor Veliki; rimski papež, bil je benediktinec, je naročil benediktinskemu samostanu, naj se lotijo "čiščenja" korala od vseh nepristnih primesi. Tako je prišlo do zbirke, ki so jo sestavljali najbolj izvorni koralni napevi.

Srednji vek (mračni srednji vek)

Oblikujeta ga romanika in gotika. Je čas, ko imajo popolno oblast krščanstvo, plemstvo, graščaki.

Romanika

Načeloma prevladuje v tej dobi še vedno enoglasje, vendar pa je koral, razen gregorijanskega, ki je v okviru liturgije ohranil svojo staro podobo, doživel značilno preobrazbo.

Glasbeni razvoj še vedno poteka v cerkvah:

- na podlagi korala se prične večglasje

Ostale zvrsti umetnosti

Besedna umetnost:

Besedna umetnost je umetnost, ki za svoje izrazno sredstvo uporablja besedo. Besedni umetnik s svojim izpovedovanjem, pripovedovanjem, prikazovanjem lahko predstavi prostor in čas ter vanju postavi knjižne osebe.

Beseda:

- **lirika** (oda, himna, elegrija, epigram, ljubezenska pesem, sonet...) govori neposredno o svojih doživetjih, čustvih...
- **epika** (ep, povest v verzih, balada, romanca...) pripoveduje, sporoča bralcu o preteklih dogodkih, dogodki del zunanjega sveta..
- **dramatika** (tragedija, komedija, drama, absurdna drama..)
- **poezija**
-

Igralska umetnost:

Igralska umetnost se ukvarja z igranjem pred občinstvom s pomočjo govora, giba, glasbe, plesa, zvoka in razkošno predstavo oziroma z enim ali več elementi drugih igralskih umetnosti.

Igra:

- **gledališka**
- **filmska**

Likovna umetnost:

- **slikarstvo**

Slikarstvo je umetniška dejavnost, pri kateri na neko podlago (platno, papir, omet), na katero nanašamo barve. Podzvrsti slikarstva se ločijo glede na to, na katero podlago slikamo ali pa glede na tehniko.

- **kiparstvo**

Kiparstvo je vrsta umetnosti, kjer *kiparji* izdelujejo trirazsežne oblike - **kipe** (skulpture). Večina kipov ima zgolj estetski namen. Kadar ima trirazsežni predmet poleg umetniškega tudi uporabni vidik, ga lahko imenujemo kip le, če umetniški vidik prevladuje. Tehnike in način dela: modeliranje, vlivanje, klesanje, rezbarjenje, tolčenje (torevtika).

- **arhitektura**

Arhitektura je v najširšem pomenu umetnost in znanost o načrtovanju človekovih gradenj na različnih ravneh, od urbanizma, krajinske arhitekture prek stavbarstva do oblikovanja pohištva in industrijskega oblikovanja.

Plesna umetnost:

Ples je govornica telesa, ki se izraža skozi ritem glasbe in lahko predstavlja stil človekovega življenja, kajti z vsakim gibom se v človekovi duši ustvarja zadovoljstvo. Ples je del kulturne izobrazbe vsakega posameznika in je kultura posameznega naroda. Ples je umetnost in hkrati šport, v katerem se prepleta usklajenost dveh ali več teles.

Lahko gre za balet, umetniški ples, športni ples ali rekreativni ples.

Plesov je veliko vrst: bachata, balet, beguine, black bottom, blues, boogie woogie, bossa nova, break dance, bump buny hug, cakewalk, calypso, charleston, conga, itd.